

Orucova M.F.*

DOI: 10.25108/2304-1730-1749.iolr.2022.67.120-127

UOT: 347.78

İnternetdə müəllif hüquqlarının həyata keçirilməsində məhdudiyyətlər

Xülasə: Qlobal internet şəbəkəsinin yaranması informasiyanın yeni dövrünün başlanğıcı oldu. İnnovasiyaların inkişafı və yayılmasında müəyyən bir ölkədə əqli mülkiyyət hüququ və onun qorunması mühüm rol oynamışdır. Cəmiyyətin mədəni zənginləşməsinin və inkişafının əsasını təşkil edən informasiya-kommunikasiya şəbəkələri müəllif hüquqlarının tənzimlənməsi baxımından xüsusi əhəmiyyət kəsb etmişdir. Bir tərəfdən, texniki vasitələr mədəni irsi qoruyub saxlamağa və ona çoxlu sayda insanın sərbəst çıxışını təmin etməyə imkan verir. Digər tərəfdən, müəllif hüququ ilə qorunan, maddi qabıqdan azad edilmiş məzmun əlavə kommersiya dəyəri əldə edir ki, bu da mədəniyyət, elm, təhsil, biznes və əyləncənin investisiya dəyərini artırır. Bu baxımdan müəllif hüququnun prioritet vəzifəsi çox vaxt arxa plana keçir və müəllif hüquqları sahiblərinin prioritet müdafiəsi inkişaf vektoruna çevrilir. Öz növbəsində qeyd etmək lazımdır ki, hüquqi tənzimləmənin sərtləşdirilməsi çox vaxt səmərəsiz olur və eyni zamanda bizi əqli əmək məhsullarının hüquqi tənzimlənməsinə yeni yanaşmalar axtarmağa məcbur edir. Məqalədə müəllif internetdə müəllif hüquqlarının həyata keçirilməsinə qoyulan məhdudiyyətlərə də xüsusi diqqət yetirir, o cümlədən müəllif Avropa Məhkəməsinin yurisprudensiyasına istinad edir. Xarici ölkələrin təcrübəsinə əsaslanaraq müəllif hüquqları obyektlərinə istifadəçi girişinin tənzimlənməsində qeyri-müəyyənlik və informasiya vasitəçilərinin məsuliyyəti haqqında qənaətə gəlir. Həmçinin qeyd etmək lazımdır ki, bu məqalə çərçivəsində müəllif İnternetdə müəllif hüquqlarının həyata keçirilməsi və qorunmasının sərhədlərini nəzərdən keçirir, o cümlədən bu sahədə hüquqi tənzimləmənin təkmilləşdirilməsinin əsas istiqamətlərini müəyyən edir.

Açar sözlər: İnternet; müəllif hüququ; açıq lisenziyalar; hiperlinklər; ictimaiyyətə təqdim etmək.

Texnologiyanın inkişafı və informasiya-telekommunikasiya şəbəkələrinin yaranması ilə təkcə əqli mülkiyyətlə bağlı münasibətləri tənzimləmək üçün yeni mexanizmlərin deyil, həm də mülki hüququn maneəsiz həyata keçirilməsi, mülkiyyətin toxunulmazlığı və virtual mühitə münasibətdə mülki dövriyyənin bütün iştirakçıların bərabərliyi kimi prinsiplərinə birbaşa uyğun gələn norma və qaydaların yaradılması zərurəti yaranmışdır. Bu ehtiyac ondan irəli gəlir ki, obyektiv reallıqda mövcud olan və ayrı-ayrı fərdlərə xas olan hüquq və öhdəliklər rəqəmsal mühitdə çox bulanıq görünür. Bu baxımdan, İnternetdə əqli mülkiyyət hüquqlarının həyata keçirilməsi və qorunması üçün icazə verilən limitlərin müəyyən edilməsindən danışmaq məqsədəuyğundur. Boşluqları hərtərəfli öyrənmək və ən aktual problemlərin həlli yollarını müəyyən etmək üçün bu cür məhdudiyyətlər bir neçə aspektdən nəzərdən keçirilməlidir, bunlar arasında aşağıdakıları ayırd etmək olar:

* Orucova Məryəm Faiq qızı - BDU hüquq fakültəsi, Əqli Mülkiyyət hüququ kafedrasının qiyabi doktorantı (Azərbaycan). E-mail: Mariam.orudzhieva.98@mail.ru

- ictimaiyyətə çatdırılması, hüquqların tükənməsi və s. kimi müəlliflik hüququ təsisatlarının təsir etdiyi bu cür hüquqların bilavasitə müəlliflər tərəfindən həyata keçirilməsi həddləri;

- geri əlaqə rejimində müəllif hüquqları ilə qorunan əsərlərə istifadəçi girişinin məhdudiyyətləri;

- konkret əsərin müstəqil əqli mülkiyyət obyektini kimi təsnifləşdirilməsi meyarları.

İstər Azərbaycanda, istərsə də xaricdə İnternetdə əqli mülkiyyət hüquqlarının tənzimlənməsinin əsas məsələlərindən biri onlara məxsus müəlliflik hüququ obyektlərinin istifadəsinə icazə və ya qadağan etmək hüququna malik olan hüquq sahiblərinin və istifadəçilərin maraqlarının tarazlığını təmin etməkdir. Belə ki, informasiya hüququ onların ayrılmaz konstitusion hüququdur.

Bu problemi həll etmək üçün 1996-cı ildə beynəlxalq səviyyədə müəllif hüquqları sahiblərinə əsəri İnternetdə istifadə etmək üsulu kimi ictimaiyyətə çatdırmaq üçün müstəsna hüquq verildi [5]. Beləliklə, internetdə əsərdən istifadə sözünün əsl mənasında “ictimaiyyət üzvlərinin öz seçimləri ilə istənilən yerdən və istənilən vaxt əsərlərə müraciət etmələri” ilə nəticələnəcək mesaj kimi müəyyən edilir. Mövcud tərtibat çox çətin görünür və formal məntiq qaydalarına uyğun gəlmir. Onu da qeyd etmək lazımdır ki, bu hüququn terminoloji aparatı müəllif hüququ obyektindən istifadədən daha çox açıqlamanı xatırladır.

Konvensiyanın özü terminoloji cəhətdən konvensiya səviyyəsində açıqlanmadığına görə bəzi ölkələr bu ifadəni aydınlaşdırmaq və ya uyğunlaşdırmaq cəhdləri edirlər. Məsələn, Azərbaycan Respublikasının “ÜƏMT-nin müəlliflik hüququna dair müqaviləsinə qoşulmaq haqqında” qanunun 8-ci maddəsinə əsasən, “Ədəbi və bədii əsərlərin müəllifləri öz əsərlərinin kütləyə çatdırılması məqsədilə naqil və ya naqilsiz rabitə vasitələri ilə, o cümlədən əhali nümayəndələrinin öz şəxsi seçiminə görə istənilən yerdən və istənilən vaxtda bu əsərlərin əldə edilməsini həyata keçirə biləcəyi tərzdə kütləyə çatdırılması üçün hər hansı bildirişinə icazə verərək müstəsna hüququndan istifadə edirlər” [1].

Seçilmiş söz çox mübahisəlidir. Beləki, məsələn, V.O. Kalyatin haqlı olaraq iddia edir ki, ictimaiyyətin diqqətinə çatdırılması daha çox nəticədir və buna nail olmaq müxtəlif yollarla mümkündür [6]. Qeyd etmək lazımdır ki, qanunvericilik yuxarıda göstərilən normanın hər hansı konkretləşdirilməsini nəzərdə tutmur. Qanunverici ictimaiyyətlə ünsiyyətin tam olaraq nədən ibarət olduğuna dair meyarlar müəyyən etməyib və bununla da istifadəçilərin rəhbər tuta biləcəyi qanuni davranışın sərhədlərini göstərmir. Artıq internetdə mövcud olan əsərin, eləcə də ona hiperlinklərin dərcinin ictimaiyyətə çatdırılıb-çıxmadığı aydın deyil. Qaydalar hərfi mənada şərh edilərsə, hiperlinklərdən və fayl paylaşma şəbəkələrindən istifadə ictimaiyyət üçün ünsiyyət aktı deyil, İnternetin transsərhəd və anonimlik kimi xüsusiyyətlərinə görə ictimaiyyətlə ünsiyyət hüququ populyarlıq qazanan geniş şərhə əsaslanan yanaşmadır. Bu yanaşmaya əsasən, müəllif hüquqları ilə qorunan əsərlərin interaktiv ötürülməsi bu hüquqla əhatə olunur. Bu boşluqlar məhkəmə təcrübəsində qeyri-müəyyənliyə səbəb olur. Hiperlinkin özü müəllif hüquqlarına tabe deyil. Başqa sözlə, müəlliflik hüquqları sahəsində qanunvericilikdə birbaşa olaraq hiperlinklər haqqında heç bir müddəa nəzərdə tutulmayıb. Bununla belə, əks mövqelər də var ki, hiperlink onun yerləşdiyi saytla obyektin özü arasında heç bir əlaqə yaratmır. Bir obyektin yerləşdirilməsini göstərən bu üsul əsərlərdən istifadə üsulu kimi tanınmadı.

Avropa Məhkəməsi belə bir mövqə formalaşdırıb ki, qeyri-qanuni və ya məhdudlaşdırılmış məzmunu hiperlinklərin yerləşdirilməsi ictimaiyyətə çatdırılır və bu, informasiya vasitəçilərinin məsuliyyətini nəzərdə tutur.

Belə ki, 2017-ci ildə məşhur torrent izləyicisi “The Private Bay” internetdə müəllif hüquqlarının pozulmasına görə mühakimə olundu.

Məhkəmə işlərin yerləşdirilməsi və sonradan istifadəçilər arasında mübadiləsi üçün xüsusi nişanlar qoymaqla sayt operatorlarının faylların paylaşılması və mühafizə olunan əsərlərə birbaşa çıxışı prosesinə müdaxiləsi əsasında ictimaiyyətə məlumat verilməsi faktının mövcudluğunu müəyyən edib. Bu halda, məlumatı ictimaiyyətə çatdırmaq üçün müstəsna hüququnun pozulmasına görə bilavasitə məsuliyyətlə informasiya vasitəçilərinin məsuliyyəti arasında sərhədlərin bulanıqlığını müşahidə etmək olar.

Avropa Məhkəməsinin bu mövqeyinin əsasında Avropa Ədalət Məhkəməsinin Nils Svensson və digərləri v. Retriever Sverige AB. işində “yeni auditoriya” kriteriyası müəyyənedici olmuşdur [9]. Bir qrup müəllif hüquqları sahibi, istifadəçilərinin sorğusu ilə axtarışlar aparan və bu axtarışın nəticələrini iddiaçıların qanuni dərc edilmiş məqalələrinin dərc olunduğu başqa sayta hiperlink siyahısı şəklində təqdim edən İnternet xidmətini məhkəməyə verib. Məhkəmə İnternet xidmətini müəllif hüquqlarını pozan kimi tanımadı, bu, bu işdə hiperlinkin yerləşdirilməsinin “ictimaiyyətə çatdırılması” və buna görə də əsərin istifadəsi kimi tanınmasının mümkün olmadığını göstərdi, çünki “yeni auditoriya” meyarına cavab vermir. Bu qərarda hüquqların tükənməsi doktrinasına bənzətmə müşahidə oluna bilər. A.V. Antonova hesab edir ki, ictimaiyyətlə ünsiyyət hüququ tükənməyə məruz qalır [2]. Mövcud tədqiqat və hüquq sahəsində müəllif hüququ daxilində hiperlinkin başa düşülməsi üçün üç fərqli yanaşma mövcuddur:

- 1) prinsipcə müəllif hüquqlarının əhatə dairəsinə təsir etməyən resursun İnternetdə yerləşməsinin göstəricisi kimi;
- 2) əqli mülkiyyət obyektindən istifadə üsulu kimi;
- 3) xüsusi müəyyən edilmiş meyarlara uyğun gələn əqli mülkiyyət obyektindən istifadə üsulu hesab oluna bilən xüsusi institut kimi.

2016-cı ildə Beynəlxalq Sənaye Mülkiyyətinin Mühafizəsi Assosiasiyası (AIPPI) müxtəlif sahələrdə “İnternet səlahiyyətlərinin” fərqli yurisdiksiyalarda (ümumilikdə qırx bir dövlətin təcrübəsi) hədləri ilə bağlı hüquq-mühafizə təcrübəsinin hərtərəfli təhlilinə əsaslanan ümumi hesabatla nəticələnən bir araşdırma apardı. Bu hesabatla görə, ölkələrin 45%-də müəllif hüququ sahibi tərəfindən qanuni və sərbəst şəkildə yerləşdirilən məzmunu hiperlinkin yerləşdirilməsi “açıqlama” sayılır (bu 45%-in yalnız yarısı “ictimaiyyətə açıqlama” hesab edilir); tədqiqatda iştirak edən ölkələrin 95%-də hiperlink özü (ana səhifəyə) müəllif hüququnu poza bilməz.

Ümumiyyətlə, AIPPI hesabatına görə, qeyri-qanuni məzmunu hiperlinklərin yerləşdirilməsinin müəllif hüquqlarının pozulması mövqeyi dövlətlərin 65%-nin mövqeyinə uyğundur. Rəylərin daha çox yayılması hiperlink növlərinin müəllif hüquqları çərçivəsində baxılmasına təsiri məsələsi ilə nümayiş olunur. Bu məqsədlə Avropa Şurasının Ədalət Məhkəməsi internetdə hiperlink yerləşdirməklə müəllif hüquqlarının mümkün pozuntusunun mövcudluğunu müəyyən etmək üçün meyarlar işləyib hazırlayıb [7].

Müəllifin fikrincə, Azərbaycan məhkəmələri bu meyarları nəzərə almalıdır. İnternetin inkişafı və hər yerdə yayılması ilə elm, ədəbiyyat və incəsənətin müxtəlif mövzularına, kompüter proqramlarına çıxış ehtiyacı durmadan artır.

Bir sıra xarici ölkələrdə pulsuz lisenziyaların (əsasən kompüter proqram təminatı ilə bağlı) yayılması və hüquqi tənzimlənməsi 21-ci əsrin əvvəllərində Creative Commons qeyri-kommersiya təşkilatı tərəfindən 2002-ci ildə pulsuz ictimai lisenziyaların inkişafı ilə əlaqədar olaraq hazırlanmışdır. Creative Commons lisenziyaları müəllif hüququ əsasında qurulur. Onların təyinatı

lisenziya şərtləri ilə bağlı danışıqlar prosesini sadələşdirmək, müəllifə vasitəçilərin iştirakı olmadan öz hüquqlarını idarə etmək və əsas odur ki, qorumaq imkanı verməkdir [3]. Bu lisenziyalar Bern Konvensiyasının iştirakçısı olan bütün ölkələr tərəfindən istifadə edilə bilər, lakin Creative Commons International ixtisaslaşdırılmış strukturu mövcuddur ki, o, Creative Commons-un əsas lisenziyalarını lazım olan ölkələrdə milli hüquq sistemlərinə uyğunlaşdırmaqla məşğuldur. Hal-hazırda Creative Commons-un istifadə üsullarına görə bir-birlərindən fərqlənən altı əsas lisenziyası var. Onların hamısı müəllif hüququ sahibi və lisenziya sahibi arasında ikitərəfli müqavilədir, pulsuzdur, qeyri-eksklüzivdir və müəllif hüquqlarının qorunmasının bütün müddəti üçün etibarlıdır.

Creative Commons-un Azərbaycan analoqu (“müstəsna lisenziyaları”) birtərəfli qaydada dəyişdirilə bilən birtərəfli iradə bəyannaməsidir, halbuki lisenziyanın ləğvi mexanizmi qanunla tənzimlənmir. Normativ tənzimləmə və bilavasitə müəlliflik hüququnun həyata keçirilməsi mexanizmi və ondan istifadənin sərhədləri ilə bağlı problemlərə əlavə olaraq, İnternet mühitində müəllif hüquqları obyektləri anlayışında müəyyən hüquqi qeyri-müəyyənlik mövcuddur.

Birincisi, İnternet saytlarının yaradıcılarının müəllif hüquqlarının sərhədləri tam aydın deyil. Eyni zamanda, mürəkkəb əsərin obyektlərinin hər birinin, bir qayda olaraq, müstəqil olaraq bu obyekti müəyyən bir sahə daxilində yerləşdirən öz sahibi ola bilər. Saytın yaradıcısı və onun bəzi elementlərini əlavə edən və ya dəyişdirən istifadəçinin mühafizə olunan obyektə müstəsna hüquqdan nə dərəcədə sərəncam verə biləcəyi bəlli deyil. Bir qayda olaraq, bu cür məhdudiyyətlər İnternet saytına birləşdirilən obyektlərə daxil olmaq üçün şərtləri və onların genişləndirilməsi imkanlarını müəyyən etmək, habelə normativ hüquqi aktların pozulmasına görə məsuliyyət müəyyən etmək hüququna malik olan saytın sahibi tərəfindən müəyyən edilir. (praktikada bəzi və ya məlumatların müəyyən müddətə qeyri-müəyyən müddətə yerləşdirilməsi hüququnun məhdudlaşdırılması - sözdə “ban (qadağa)”). Hər hansı bir saytda avtorizasiyanın mərhələlərindən biri bu saytın məxfilik siyasətinin qəbul edilməsi və müvafiq məzmunun istifadə və əlavələr üçün müəyyən edilmiş qaydalarla razılaşmadır [4]. Bu günə qədər belə qaydaların mahiyyəti və onlar tərəfindən nəzərdə tutulan məsuliyyət tədbirləri müəyyən edilməmişdir. Bu sanksiyaların hansı məsuliyyət növünə aid olduğu bəlli deyil.

İnternetin özünəməxsus rəqəmsal təbiətinə görə ənənəvi hüquqi alətlərdən istifadə etməklə ona nəzarət etmək çətin ki mümkün olsun. Bu məqsədlər üçün texniki üsullardan bir növ “məcburetmə mexanizmi” kimi istifadə etmək daha məntiqlidir, halbuki dövlətin vəzifəsi internet məkanında müəllif hüquqlarının həyata keçirilməsi və qorunması üçün icazə verilən limitlərin müəyyən edilməsi kimi qəbul edilməlidir. Müəllifin fikrincə, bu məhdudiyyətlər hazırda mülki qanunvericiliklə müəyyən edilmiş sərhədlərlə müqayisədə bir qədər genişləndirilməlidir. İnternet əvvəlcə tamamilə boş bir məkan kimi yaradılmışdır və məqsədyönlü şəkildə məlumat ötürülməsini məhdudlaşdırmaq bu ixtiranın mahiyyətini təhrif etmək deməkdir. Məlum faktdır ki, internetin ixtiraçısı britaniyalı Tim Berners-li bir vaxtlar öz ixtirasını patentləşdirməkdən imtina etmiş və bunu insanların qeyri-məhdud bir dairəsi tərəfindən ona maneəsiz çıxışını təmin etmək istəyi ilə izah etmişdir. Bu isə özü özlüyündə internetin inkişafı və hazırda hər yerdə istifadə olunan qlobal şəbəkəyə çevrilməsi üçün stimül olmuşdur [10]. Müəllifin fikrincə, İnternetdə artıq yerləşdirilmiş əqli mülkiyyət obyektlərindən istifadənin məhdudlaşdırılması mexanizmlərinin işlənilməsi, hazırlanması, informasiya və telekommunikasiya şəbəkələrindən istifadənin bütün digər məsələlərinin, xüsusən də, identifikasiya, şəbəkə əməliyyatlarına nəzarət və virtual aktivlərin hüquqi kvalifikasiyası informasiya və telekommunikasiya şəbəkələrinin istifadəsi məsələlərinin aydın tənzimlənməsi sistemindən kənar yersizdir.

Bugünə qədər kiberməkanda əqli mülkiyyət hüquqlarının özünütənzimləmə nümunələri mövcuddur. Beləliklə, məsələn, istənilən istifadəçinin İnternet ləqəbini (nickname) qeydiyyatdan keçirə və müvafiq sertifikat ala biləcəyi bir server var. Təbii ki, onun heç bir hüquqi qüvvəsi yoxdur, lakin sözdə şəbəkə etiketi, qanuni adətlərə bənzətməklə, istifadəçilərə münafiqsiz bir-biri ilə əlaqə saxlamağa imkan verir. İnternet ictimaiyyətinin əksəriyyəti tərəfindən dəstəklənən bu cür yazılmamış qaydaların mövcudluğu kiberməkanda özünütənzimləmə mexanizmlərinin inkişafı üçün zəruri ilkin şərtlər yaradır ki, bu da öz növbəsində yaxın gələcəkdə dövlət məcburiyyətinə ehtiyacı minimuma endirə bilər.

Bibliografiya

1. “ÜƏMT-nin müəlliflik hüququna dair müqaviləsinə qoşulmaq haqqında” 30 sentyabr 2015-ci il tarixli AR Qanunu. [Elektron resurs]. <https://e-qanun.az/framework/10888> (müraciət tarixi: 17.05.2022).
2. Антонова А.В. К вопросу о понятии права на «доведение произведения до всеобщего сведения»//Юрист. -2014. - №18. - С. 42-46.
3. Болдырев С.И. Авторские права в современном информационно-телекоммуникационном пространстве Российской Федерации: гражданско-правовое регулирование и защита: дис... канд. юрид. наук. Курск, 2017, 212 с.
4. Дейнеко А.Г. Право киберпространства: pro et contra //Право в сфере Интернета. – 2018. – С. 246-255.
5. Договор ВОИС по авторскому праву и Согласованные заявления в отношении Договора ВОИС по авторскому праву. Приняты Дипломатической конференцией 20.12.1996 г. [Elektron resurs]. <https://copag.copat.gov.az/yeni/muellif.muq.ru.pdf> (müraciət tarixi: 17.05.2022).
6. Калятин В.О. Закон об авторском праве: использование произведений в Интернете//Патенты и лицензии. – 2014. -№ 12. С. 6.
7. AIPPI Annual Report 2016 - Research Question (Copyright) - Connect and make accessible on the Internet [Elektron resurs]. URL: <http://aippi.org/> (müraciət tarixi: 27.04.2022).
8. Burri Mira. Permission to Link: Making Available via Hyperlinks in the European Union after Svensson [Elektron resurs]. URL: <http://www.jipitec.eu/> (müraciət tarixi: 27.04.2022).
9. Nils Svensson and Others v. Retriever Sverige AB. Judgment of the Court (Fourth Chamber) of 13 February 2014. Case C-466/12. [Elektron resurs]. URL: <http://curia.europa.eu/> (müraciət tarixi: 11.05.2022).
10. Stichting Brein v. Ziggo BV, XS4ALL Internet BV (Case C-610/15). [Elektron resurs]. URL: <http://curia.europa.eu/juris/liste.jsf?num=C-610/15> (müraciət tarixi: 20.04.2022).

Orujova M.F.*

DOI: 10.25108/2304-1730-1749.iolr.2022.67.120-127

UDC: 347.78

Restrictions on the exercise of copyright on the Internet

Abstract: The emergence of the global Internet network served as the beginning of a new era of information. In the development and dissemination of innovations, an important role was played by the right of intellectual property and its protection in a particular country. Being the basis of cultural enrichment and development of society, information and communication networks have acquired particular importance in relation to the regulation of copyright. On the one hand, technical means make it possible to preserve cultural heritage and provide free access to it for a huge number of people. On the other hand, the content protected by copyright, freed from the material shell, acquires additional commercial value, which increases the investment value of culture, science, education, business and entertainment. In this regard, the primary task of copyright often fades into the background, and the priority protection of copyright holders becomes a vector of development. In turn, it should be noted that the tightening of legal regulation often turns out to be ineffective, and also forces us to look for new approaches to the legal regulation of products of intellectual work. In the article, the author also pays special attention to the restrictions on the exercise of copyright on the Internet, including the author refers to the jurisprudence of the European Court. Based on the experience of foreign countries, the author comes to the conclusion about the ambiguity in the regulation of user access to copyright objects and the responsibility of information intermediaries. It should also be noted that within the framework of this article, the author considers the limits of the implementation and protection of copyright on the Internet, and also identifies the main directions for improving legal regulation in this area.

Keywords: Internet; copyright; creative commons; hyperlinks; communication to the public.

References

1. Law of the Republic of Azerbaijan dated September 30, 2015 “On accession to the WIPO Copyright Agreement”. Available at: <https://e-qanun.az/framework/10888> (accessed: 17.05.2022) (in Azerbaijani).
2. Antonova A.V. *K voprosu o ponyatii prava na “dovedenie proizvedeniya do vseobshchego svedeniya”* [To an issue on the concept of law to “making a work available to the public”]. *Yurist-Lawyer*. 2014. No. 18, pp. 42-46.
3. Boldyrev S.I. *Avtorskie prava v sovremennom informatsionno-telekommunikatsionnom prostranstve Rossiyskoy Federatsii*. Dis. kand. jurid. nauk [Copyright in the modern information and telecommunications space of the Russian Federation: civil law regulation and protection. PhD in Law Diss.] . Kursk, 2017, 212 p.

* **Orujova Maryam Faiq** - Part-time doctoral student of the Department of Intellectual Property Law, Faculty of Law, BSU (Azerbaijan). E-mail: Mariam.orudzhieva.98@mail.ru

4. Deyneka A.G. *Pravo kiberprostranstva: pro et contra* [Law of Cyberspace: pro et contra]. *Pravo v sfere Interneta – Law in Internet*. 2018, pp. 246-255.

5. *Dogovor VOIS po avtorskomu pravu i Soglasovannye zayavleniya v otnoshenii Dogovora VOIS po avtorskomu pravu* [Agreed statements concerning the WIPO Copyright Treaty. Adopted by the diplomatic conference on December 20, 1996]. Available at: <https://copag.copat.gov.az/yeni/muellif.muq.ru.pdf> (accessed: 17.05.2022).

6. Kalyatin V.O. *Zakon ob avtorskom prave: ispol'zovanie proizvedeniy v Internete* [Copyright Law: Use of Works on the Internet]. *Patenty i litsenzii - Patents and licenses*. – 2014. No.12.

7. AIPPI Annual Report 2016 - Research Question (Copyright) - Connect and make accessible on the Internet. Available at: URL: <http://aippi.org/> (accessed: 27.04.2022).

8. Burri Mira. Permission to Link: Making Available via Hyperlinks in the European Union after Svensson. Available at: URL: <http://www.jipitec.eu/> (accessed: 27.04.2022).

9. Nils Svensson and Others v. Retriever Sverige AB. Judgment of the Court (Fourth Chamber) of 13 February 2014. Case C-466/12. Available at: URL: <http://curia.europa.eu/> (accessed: 11.05.2022).

10. Stichting Brein v. Ziggo BV, XS4ALL Internet BV (Case C-610/15). Available at: URL: <http://curia.europa.eu/juris/liste.jsf?num=C-610/15> (accessed: 20.04.2022).

Оруджева М.Ф.*

DOI: 10.25108/2304-1730-1749.iolr.2022.67.120-127

УДК: 347.78

Ограничения на осуществление авторских прав в Интернете

Аннотация: Появление глобальной сети интернет послужило началом новой информационной эпохи. В развитии и распространении инноваций немаловажную роль сыграло право интеллектуальной собственности и его защищенности в конкретной стране. Являясь основой культурного обогащения и развития общества информационно-коммуникационные сети в отношении регулирования авторского права приобрели особое значение. С одной стороны, сохранению культурного наследия и обеспечению свободного доступа к нему огромному количеству людей позволяют технические средства. С другой стороны, контент, охраняемый авторским правом освободившись от вещной оболочки, приобретает дополнительную коммерческую ценность, что повышает инвестиционную ценность культуры, науки, образования, бизнеса и развлечений. В связи этим нередко отходит на задний план первоочередная задача авторского права, а приоритетная защита правообладателей становится вектором развития. В свою очередь следует отметить, что ужесточение правового регулирования зачастую оказывается малоэффективным, а также заставляет искать новые подходы к правовому регулированию продуктов интеллектуального труда. В статье также автор уделяет особое внимание ограничениям осуществления авторских прав в интернете, в том числе автор обращается к судебной практике европейского су-

* Оруджева Марьям Фаиг кызы - докторант заочного отделения кафедры права интеллектуальной собственности юридического факультета БГУ (Азербайджан). E-mail: Mariam.orudzhieva.98@mail.ru

да. На основе опыта зарубежных стран автор приходит к выводу о неоднозначности в регулировании доступа пользователей к объектам авторского права и ответственности информационных посредников. Следует также отметить, что в рамках данной статьи автором рассмотрены пределы осуществления и охраны авторских прав в сети Интернет, а также обозначены основные направления совершенствования правового регулирования в указанной области.

Ключевые слова: Интернет; авторское право; открытые лицензии; гиперссылки; доведение до всеобщего сведения.

Библиография

1. Закон Азербайджанской Республики от 30 сентября 2015 г. «О присоединении к Соглашению ВОИС об авторском праве». [Электронный ресурс]. Режим доступа: <https://e-qanun.az/framework/10888> (дата обращения: 17.05.2022) (на азерб. яз.).
2. Антонова А.В. К вопросу о понятии права на «доведение произведения до всеобщего сведения»//Юрист. -2014. - №18. - С. 42-46.
3. Болдырев С.И. Авторские права в современном информационно-телекоммуникационном пространстве Российской Федерации: гражданско-правовое регулирование и защита: дис... канд. юрид. наук. Курск, 2017, 212 с.
4. Дейнеко А.Г. Право киберпространства: pro et contra //Право в сфере Интернета. – 2018. – С. 246-255.
5. Договор ВОИС по авторскому праву и Согласованные заявления в отношении Договора ВОИС по авторскому праву. Приняты Дипломатической конференцией 20.12.1996 г. [Электронный ресурс]. Режим доступа: <https://copag.copat.gov.az/yeni/muellif.muq.ru.pdf> (дата обращения: 17.05.2022).
6. Калятин В.О. Закон об авторском праве: использование произведений в Интернете//Патенты и лицензии. - 2014. - № 12. С. 6.
7. AIPPI Annual Report 2016 - Research Question (Copyright) - Connect and make accessible on the Internet. [Электронный ресурс]. Режим доступа: <http://aippi.org/> (дата обращения: 27.04.2022).
8. Burri Mira. Permission to Link: Making Available via Hyperlinks in the European Union after Svensson. [Электронный ресурс]. Режим доступа: <http://www.jipitec.eu/> (дата обращения: 27.04.2022).
9. Nils Svensson and Others v. Retriever Sverige AB. Judgment of the Court (Fourth Chamber) of 13 February 2014. Case C-466/12. [Электронный ресурс]. Режим доступа: <http://curia.europa.eu/> (дата обращения: 11.05.2022).
10. Stichting Brein v. Ziggo BV, XS4ALL Internet BV (Case C-610/15). [Электронный ресурс]. Режим доступа: <http://curia.europa.eu/juris/liste.jsf?num=C-610/15> (дата обращения: 20.04.2022).